

עפ"ג 35651-09-24 - פלוני נ' מדינת ישראל

בית המשפט העליון

עפ"ג 35651-09-24

לפני:

כבוד השופט יוסף אלרון
כבוד השופט אלכס שטיין
כבוד השופטת גילה כנפי-שטייניץ

המערער:

פלוני

נגד

המשיבה:

מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית משפט לנוער בבית
המשפט המחוזי בחיפה ב-ת"פ 13686-01-24
מיום 24.6.2024 שניתן על ידי השופט א' פורת
ט' באייר התשפ"ה (7.5.2025)

תאריך ישיבה:

בשם המערער:

בשם המשיבה:

עו"ד אושרה פטל-רוזנברג

בשם משפחת המנוח:

עו"ד אסי פיסו

בשם שירות המבחן

לנוער:

פסק-דין

השופט יוסף אלרון:

המערער, קטין כבן 16 במועד העבירה, הורשע על פי הודאתו במסגרת הסדר טיעון, בעבירה של
המתה בקלות דעת, לפי סעיף 301 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); לצד עבירות של
נשיאת נשק, לפי סעיף 144(4) רישה וסיפה לחוק; ושיבוש מהלכי משפט לפי סעיף 244 לחוק.

בגזר דינו של בית משפט לנוער בבית המשפט המחוזי בחיפה ב-ת"פ 13686-01-24 מיום 24.6.2024
(השופט א' פורת), נגזר על המערער עונש של 7 שנות מאסר בפועל, לצד עונשי מאסר על תנאי וחוב

בתשלום פיצוי לאם המנוח. המערער משיג על עונש זה, אשר לטענתו חמור יתר על המידה.

רקע וההליך קמא

1. כחלק מהסדר הטיעון האמור, המערער חזר בו מכפירתו, הודה בעובדות כתב אישום מתוקן והורשע במיוחס לו. הסדר הטיעון לא כלל הסכמה לעניין העונש. בתמציתית יתואר, כי לפי כתב האישום המתוקן המערער הוא דודו וחברו הקרוב של המנוח - ר' ב' (להלן: המנוח), אחיו של מ' ב'. השלושה התגוררו בסמיכות זה לזה בXXXX. ביום 19.12.2023 המערער הזמין את המנוח ומ' להצטרף אליו לחדר המצוי בבית סמוך שבשלבי בנייה. באותו מועד, נשא בלא רשות לפי דין אקדח מתוצרת חברת FN (להלן: האקדח) ומחסנית שבתוכה לפחות 5 כדורים תואמים.

משהגיעו המנוח ומ' לחדר האמור, המערער ישב על ספה ואחז בידו את האקדח. השניים התיישבו על מזרן סמוך. המערער המשיך לאחוז בידו את האקדח תוך שהוא מכוונו לעבר המנוח ומ'. בשלב זה, דרך את האקדח מספר פעמים. משהכדורים נפלטו אל הרצפה המערער החזיר אותם לתוך המחסנית. לאחר זאת, חזר על מעשיו אלו מספר פעמים ואף כיוון את האקדח לעבר המנוח ומ' ולחץ על ההדק כאשר האקדח אינו דרוך. בהמשך, עבר מ' לשבת לצד המערער, כאשר המנוח נותר לשבת במקומו.

בחלוף זמן קצר, המנוח התבדח עם המערער, אשר בתגובה אמר כי "יזיין" את המנוח. אז, דרך את האקדח בעודו טעון במחסנית ובתחמושת, כיוון אותו לעבר המנוח והניחו על הספה. מספר דקות לאחר מכן, המערער נטל פעם נוספת את האקדח הדרוך ולחץ על ההדק כאשר קנה האקדח מכוון לעבר המנוח. כתוצאה, נורה מהאקדח קליע אחד, אשר פגע במנוח, חדר לצווארו וגרם למותו. המערער הניח את האקדח על אדן החלון בחדר סמוך, עד אשר נשא אותו אל מחוץ המבנה והשליכו לבור ביוב. הוא התחבא במקום קרוב עד אשר נמצא ונעצר.

2. משהורשע המערער במיוחס לו, בית המשפט לנוער פנה לגזור את עונשו לאחר שמיעת הטיעונים לעונש וקבלת תסקיר שירות מבחן בעניינו. לפי התסקיר, המערער מתמודד עם קשיים רגשיים שחלקם לא טופלו ומתקשה ליזום שיח טיפולי. משהמערער והוריו סירבו לשקול שילובו במסגרת נעולה, שירות המבחן לא בא בהמלצה לענישה בעלת אופי שיקומי-טיפול.

בגזר הדין הודגש כי חייו של המנוח נגדעו כתוצאה ממשחק מסוכן בנשק בלתי חוקי, כאשר רף החומרה של המעשה גבוה הואיל ומדובר היה במשחק ממושך אשר הסלים משלב לשלב. מעשים אלו, גם בראי קטינות המערער, מצדיקים רכיב של מאסר ממשי וממושך לריצוי בפועל. בית המשפט קמא הוסיף כי קיימת חומרה עודפת בכך שמדובר בנשק שהוחזק באופן לא חוקי, בו החזיק המערער אשר

אין לו הכשרה כלשהי בתפעולו. באשר לגילו של המערער, צוין כי קטינותו הייתה מקבלת משקל משמעותי יותר אילו הוא נאות להשתלב בהליך טיפולי, אולם הוא סירב לכך באופן עקבי.

מטעמים מרכזיים אלו, נגזרו על המערער העונשים הבאים: 7 שנות מאסר בפועל, החל מיום מעצרו; 18 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור כל עבירה בנשק או עבירת המתה בקלות דעת, למשך 3 שנים מיום שחרורו; 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור כל עבירה שעניינה שיבוש מהלכי משפט, למשך 3 שנים מיום שחרורו. כמו כן, המערער חויב בתשלום פיצוי לאם המנוח, בסכום של 100,000 ש"ח.

טענות הצדדים בערעור

3. לפי הנטען בערעור, בית משפט לנוער לא העניק משקל מספק לכך שהמערער הוא קטין, למצב הרפואי המורכב של הוריו וליתר נסיבות חייו. נטען כי ניתן משקל יתר לעקרונות הגמול וההרתעה, אל מול זאת שהמערער חסך זמן שיפוטי יקר בהודאתו, נעדר עבר פלילי ומדובר בעבירה שלא קדם לה תכנון כלשהו. בא-כוח המערער אף השיג על כך שלא נקבע מתחם עונש הולם בעניינו. בנוסף, נטען כי מדובר ב"מעידה חד פעמית" מצד המערער, אשר מתחרט על מעשיו ומכה על חטא; וכי בית המשפט לנוער שגה בכך שלא אפשר עריכת תסקיר משלים או בחן את אפשרות העברת המערער למעון סגור. בא-כוח המערער הוסיף וביקש להקנות משקל משמעותי לכך שהתנהגות המערער בבית הסוהר היא חיובית ועל כן הוא "בדרך הנכונה".

4. המשיבה, מנגד, עמדה על כך שמדובר בקטין אשר השיג אקדח בנסיבות תמוהות וביצע משחק ממושך בנשק. נטען כי גזר הדין מבטא כראוי את הפגיעה בעקרון קדושת החיים, תוך שניתן בגדרו גם ביטוי הולם לקטינות המערער. צוין כי התסקירים בעניינו של המערער אינם חיוביים ומלמדים כי הוא אינו מקבל אחריות באופן מלא למעשיו ומכחיש גם דברים שנכללו בכתב האישום המתוקן שבו הודה. אי-נטילת האחריות באה לידי ביטוי, לשיטת המשיבה, גם בעובדה שהמערער לא שילם את סכום הפיצוי שנפסק.

5. בא-כוח נפגעי העבירה טען אף הוא בקצרה לפנינו במסגרת הדיון, תוך שתיאר את ההשפעה הקשה של האירוע על אימו של המנוח. אם המנוח הוסיפה מילים משלה, תוך שציינה כי הופעלו עליה לחצים, ואף איומים, מצד בני משפחה.

דיון והכרעה

6. אקדים ואומר - אני סבור כי יש לדחות את הערעור, וכך אציע לחברי ולחברתי.

עמוד 3

7. המערער הורשע, לצד עבירות נוספות, בעבירת המתה בקלות דעת, המעוגנת בסעיף 301ג לחוק: "הגורם למותו של אדם בקלות דעת, דינו - מאסר שנים עשרה שנים". היסוד הנפשי של קלות דעת, המבטא את יחסו של נאשם כלפי גרימת המוות, מוגדר בסעיף 20(א)(2) לחוק כ: "נטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען".

טרם הרפורמה בעבירות ההמתה, עד לשנת 2019, יסוד נפשי של קלות דעת ביחס לתוצאה הוביל להרשעה בעבירת ההריגה (סעיף 298 לחוק בנוסחו הקודם). במסגרת עבירה זו, קובצו יחדיו היסודות הנפשיים של אדישות וקלות דעת. יסודות אלו הופרדו כעת - המתה באדישות מהווה רצח (לפי סעיף 300(א) לחוק, או בהתקיים נסיבות מחמירות לפי סעיף 301א(א) לחוק), לעומת "המתה בקלות דעת". אל מול ההבדל מבחינת היסוד הנפשי, היסודות העובדתיים בעבירת ההריגה וההמתה בקלות דעת דומים.

הבדל חשוב בין העבירות הוא העונש המרבי - בעבירת הריגה העונש המרבי נקבע על 20 שנות מאסר, ואילו בעבירת המתה בקלות דעת העונש המרבי עומד על 12 שנות מאסר. על רקע זה, הועלתה - ונדחתה - הטענה כי המחוקק התכוון במסגרת הרפורמה בעבירות ההמתה להקל ברף הענישה בעבירות של המתה בקלות דעת (ע"פ 7222/19 אלגרגאוי נ' מדינת ישראל, פסקה 39 (10.10.2021)); כפי שקבעתי במקרה קודם:

"העונש של 12 שנות מאסר נועד להתאים את הדין לכך שמקרי ההמתה באדישות ומקרי ההמתה בקלות דעת אינם דרים עוד בכפיפה אחת תחת אותו סעיף חוק - הא ותו לא. מדיניות הענישה ביחס להמתה המבוצעת בקלות דעת לא השתנתה אפוא" (ע"פ 8265/22 ג'עברי נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (18.8.2024)).

8. זהו שיקול ראשון ומרכזי המתווה את קביעת העונש. שיקול מרכזי נוסף הוא גילו של המערער, אשר היה כאמור קטין בעת ביצוע המעשים. חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971 הוא שמסדיר את עניינם של נאשמים קטינים בשלב הכרעת הדין, כמו גם את דרכי הטיפול שעליהן יכול בית משפט לנוער לצוות חלף מתן גזר דין (ראו: ע"פ 2906/19 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (14.7.2019)).

מעבר לכך, אין חולק על עקרונות הליך גזירת העונש על קטין (להרחבה, ראו: ע"פ 8195/23 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקאות 10-13 (29.8.2024) (להלן: ע"פ 8195/23)). עיקרם הוא שבניגוד לבגירים, הוראות תיקון 113 לחוק (חוק העונשין (תיקון מס' 113), התשע"ב-2012, ס"ח 2330, 102; להלן: תיקון 113) אינן חלות על גזירת עונשו של קטין במישרין (סעיף 40טו(א) לחוק); עם זאת, נקבע כי

ראוי להחיל את "רוחו" של תיקון 113 גם על גזרי דין שניתנים בעניינים של קטינים (ע"פ 4074/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (22.7.2019); וכן סעיף 40טו(ב) לחוק).

9. הבדל משמעותי נוסף בין ענישת בגיר לענישת קטין, הוא המשקל שניתן לשיקול השיקום. שיקול זה נושא משקל רב יותר כאשר עסקינן בקטין (ע"פ 49/09 מדינת ישראל נ' פלוני, פ"ד סג(1) 752 (2009)); ואולם אין מדובר במשקל מכריע או בשיקול בלעדי. כפי שצינתי בעבר:

"סיכויי שיקום, אשר להם כאמור חשיבות מיוחדת כשעסקינן בענישת קטינים, אינם נבחנים בעלמא. אין משמעם כי בכל מקרה שבו מונחת לפנינו סוגיית ענישתו של קטין ניתן להניח מראש ובלי בחינה ממשית ומדוקדקת כי יש להקל בעונש מחמתם. חלף זאת, על בית המשפט הגוזר את עונשו של קטין מוטל לבחון את חוות דעתם של גורמי המקצוע, ובפרט את תסקירי שירות המבחן לנוער. רק לאחר בחינה זו ניתן להקל בעונש באם המקרה שנידון נמצא מתאים לכך בהינתן מכלול שיקולי הענישה הצריכים לעניין" (ע"פ 8195/23, בפס' 13).

10. בראי מסגרת נורמטיבית תמציתית זו ובהתחשב במכלול היבטים אלו, התרשמתי היא כי גזר הדין נותן משקל ראוי לחומרת המעשים, כמו גם לגילו הצעיר של המערער בזמן האירוע וליתר נסיבותיו.

העונש שנגזר מבטא איזון בין שיקולי הענישה השונים ובהם הלימה ושיקום. האקדח שבו המערער עשה שימוש הגיע לחזקתו באופן לא חוקי. המערער לא נרתע מלשחק עמו באופן חוזר ונשנה ולסכן את חבריו (הם גם קרובי משפחתו), עד אשר לחץ על ההדק, המית את המנוח והמיט אסון על משפחתו. מעשים אלו, אשר פגעו פגיעה קשה בעקרון קדושת החיים - מחייבים מענה עונשי הולם.

התנהגותו של המערער לאחר הירי, העלמת האקדח וההסתתרות מפני המשטרה, אשר הובילה להרשעתו בעבירות נוספות כאמור, מוסיפה פן מחמיר למעשיו. תסקיר שירות המבחן העדכני מצוין כי גם בשלב זה המערער מכחיש חלק מהמיוחס לו בכתב האישום המתוקן (שבו הודה) ואף מוסר גרסאות לא עקביות על אודות מעשה העבירה. לא בכדי לא בא שירות המבחן בהמלצה להפחתה בעונשו של המערער. היבטים אלו גם משליכים, מטבע הדברים, על מידת המשמעות שיש להעניק להודאתו במיוחס לו ולנטילת האחריות אשר היא משקפת, כביכול. תפקודו החיובי של המערער בין כותלי בית הסוהר אינו נטול חשיבות, כך גם שיקולים נוספים לקולה - כגון היותו נעדר עבר פלילי. עם זאת, אין בהם כדי להצדיק הקלה נוספת בעונש. לבסוף, בהתחשב בטענות בערעור, כמעט למותר לציין כי אילו המערער היה בגיר עונשו היה חמור יותר באופן משמעותי.

11. על כן, לא נמצאה שגיאה בפסק דינו של בית משפט לנוער וכמובן שלא חריגה קיצונית ממדיניות

הענישה הנוהגת או טעות מהותית בגזר הדין (ע"פ 2400/24 בן עמי נ' מדינת ישראל, פסקה 13 (18.5.2025)).

12. עוד אני רואה להוסיף, טרם חתימת פסק הדין, כי אמירות אימו של המנוח לפנינו לפיהן הופנו כלפיה דרישות מצד בני המשפחה כי תשמור על "זכות השתיקה" - מטרידות, וזאת בלשון המעטה (פרוטוקול דיון מיום 7.5.2025, בעמ' 5). מצופה מהרשויות הרלוונטיות ליתן דעתן לכך ולפעול במידת הנדרש לבירור הטענות - ויפה שעה אחת קודם.

13. מטעמים אלו, כאמור, אציע כי נדחה את הערעור.

יוסף אלרון
שופט

השופט אלכס שטיין:

אני מסכים.

אלכס שטיין
שופט

השופטת גילה כנפי-שטייניץ:

אני מסכימה.

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט יוסף אלרון.

ניתן היום, ז' סיוון תשפ"ה (03 יוני 2025).

גילה כנפי-שטייניץ
שופטת

אלכס שטיין
שופט

יוסף אלרון
שופט